

Beszámoló

a SZMAT 2021-es évi tevékenységéről, visszatekintés az elmúlt négy évre, valamint tervek a jövőre nézve

A 2020-as év lezárását annak konstatálásával kezdtük, hogy a Covid-járvány rátenyert az életünkre és a SZMAT tevékenységére is. Ugyanakkor az is elhangzott, hogy reményeink szerint visszatérhetünk a rendes kerékvágásba, és fizikai jelenléttel valósíthatjuk meg terveinket. Nos, ez a remény részben beköszöntött, hogy aztán ismét elillanjon. Az „elillanás” következménye az volt, hogy minden vezetőségi ülésünket online formában kellett megtartanunk, aminek ugyan megvan a pénz- és időmegtakarító haszna, de amit így megnyertünk a réven, elvesztettünk a vámon. De ezt nem kell elmagyaráznom egyetlen résztvevőnek sem. A negatív következmények közé kell sorolnunk azt is, hogy több megtervezett rendezvényünk olyan időszakra esett, amikor a járvány még itt volt, vagy pedig már visszajött. Ennek áldozatául esett a már másodszor elhalasztott szimpóziumunk a szlovákiai magyar tudományosság státuszáról és funkciójáról is. Nehéz előadókat toborozni akkor, amikor a potenciális résztvevők túlnyomó többsége egyetemi ember, akiket az online-oktatás rengeteg problémája annyira leköt, hogy örül, ha saját, egyetemi feladatait el tudja végezni mellette. Úgy látszik, ki kell böjtölnünk ezt a járvány-időszakot, és újrakezdeni sok mindent. Viszont maradt időnk az Elnökségben arra, hogy az eddig mellőzött feladatot, a SZMAT Alapszabályának formális belső ellentmondásait kiküszöböljük. Az erre vonatkozó javaslatokat Vančo Ildikó fogja beterjeszteni.

Mielőtt a 2021-es év eseményeit és rendezvényeit bemutatnám, engedtessek meg nekem, hogy röviden értékeljem az elmúlt négy évet abban a tekintetben, hogy mit örökölt a jelenlegi elnökség a megelőzőtől, és mi az a novum, amellyel megújítottuk a SZMAT tevékenységét. Első sorban folytattuk azt a hagyományt, hogy évente díjazzuk a fiatal kutatókat – ez most is megtörtént. Lehetőségekhez mérten támogattuk a fontosabb egyetemi kutatóhelyek által szervezett konferenciákat, szakmai találkozókat valamint díjaztuk az évente megrendezésre kerülő FTDK győzteseit. Másodsorban: a megújított Elnökségben úgy véltük, hogy nemcsak a szlovákiai magyar tudományosság, hanem az általánosan vett tudományos kutatások alapvető problémáival is foglalkoznunk kell. Ezért két nagy szimpóziumot is szerveztünk. Az első (Komáromban) a tudományetika kérdéseit, a második pedig (Nyitrán) az

áltudományosságból fakadó dilemmákat vette górcső alá. Mindkét találkozó főelőadója az MTA illető részlegének illusztris tagja illetve vezetője volt. Az ő problémafelvető fellépéseiket követték az egyes tudományágak képviselőinek előadásai. Mindkét akciónknak megfelelő mediális háttérrel is biztosítottunk, valamint a szimpóziumok témájához kapcsolódó műhelybeszélgetést folytattunk a meghívott szlovákiai magyar doktoranduszokkal. Közvetve és közvetlenül is a tudományetikával függött össze az is, hogy nyilvánosan kiálltunk az MTA kutatóintézeti hálózatának értelmetlen szétverésével szemben. Visszatérve a tudományos munkához, 2019-ben Alsósztrégován interdiszplináris (filozófiai és irodalmi) konferenciát szerveztünk, amelynek az anyagai az MTA és a SZMAT közös kiadásában nyomtatásban is megjelentek. Előtte, 2018-ban beindítottunk egy ugyancsak új, sőt példa nélküli programot, amelyről ki is derült, hogy sikeres mind az önreprezentáció – mármint a SZMAT láttatása – mind pedig a magyar tudományosság régió-beli múltjának bemutatása szempontjából. Ez pedig emléktáblák állítása a volt felső-magyarországi MTA-tagoknak. 2018-ban Szontagh Gusztáv Csetneken, 2019-ben pedig Madách Imre Alsósztrégován kapott emléktáblát. A program folytatásáról az ez évi beszámolóban teszek említést.

És ha már az emléktáblákról beszélek, akkor az ez évi tevékenységünkkel kapcsolatban első helyen említem meg, hogy fél éves késéssel, a tavaszi járványhullám visszavonulása után 2021. június 22-én Berzevicén (Brezovica nad Torysou) a helyi községháza épületében ünnepélyes keretek között lelepleztük Berzeviczy Albertnek, az MTA 31 éven keresztül regnáló elnökének az emléktábláját. Ezen az aktuson az MTA képviseletében Morvai Tünde, a HTMT osztályvezetője, a SZMAT részéről Mészáros András elnök, a helyhatóság oldaláról a berzevicei polgármester, valamint más meghívott vendégek vettek részt. A polgármester, aki kapcsolódó programként vendégeinek megmutatta a felújításra nagyon megérett Berzeviczy-kúriát és kastélyt valamint a katolikus templomban található epitáfiumokat, a kezdetektől fogva pozitívan állt hozzá az emléktábla elhelyezéséhez. Megegyeztünk abban, hogy a kapcsolatot a SZMAT és a polgármesteri hivatal között továbbra is fenntartjuk.

A második táblaavatásra október 2-án Rozsnyón került sor, ahol Magda Pál statisztikus és geográfus emléktáblája került fel az evangélikus egyház ingatlanának falára. Az aktust hosszas előkészítés előzte meg, mivel egyrészt egyezsége kellett jutnunk mind a Rozsnyói Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközséggel, mind pedig a Műemlékvédelmi Hivatallal, hiszen a táblát az egyházközség ingatlanának kapubejáratában helyeztük el,

másrészt pedig alkalmazkodnunk kellett a járványügyi előírások megkötéseikhez is. Az ünnepi aktuson a SZMAT részéről Mészáros András elnök, Dusza János alelnök és Bolemant Lilla tag, az evangélikus egyházközség oldaláról pedig Jerguš Olejár, gyülekezeti lelkész, Viliam Solárik, a magyar gyülekezet lelkésze és Ivan Nemčok gyülekezeti felügyelő vettek részt. Nemčok úr személyében a városháza is hivatalosan képviseltette magát. Jelen voltak még rozsnói lakosok is.

Mindkét emléktábla-avatásról beszámoló jelent meg az Új Szó hasábjain, és ezt az anyagot megosztotta az MTA HTMT heti sajtószemléje is.

A járvány harmadik hullámának brutális megjelenését közvetlenül megelőzve még október 14 – 15-én Újtátrafüreden szerveztük meg a budapesti Bölcsészettudományi Kutatóközpont Filozófiai Intézetének közreműködésével „A magyar filozófia történetírásának metodológiai és gyakorlati problémái” címet viselő nemzetközi konferenciát, amelyen magyarországi és erdélyi kollégák mellett jómagam képviseltem a SZMAT-ot szervezőként és előadóként is. A konferencia előadásai a szakma legfontosabb és legaktuálisabb kérdéseit boncolgatták, és az előadások szövegeit kötet formájában is megjelentetjük.

A magas-tátrai akcióval szinte egy időben, október 12 – 13-án anyagi támogatásunkkal és a Szlovák Tudományos Akadémia Világirodalmi Intézete szervezésében valósult meg Szomolányban az a nemzetközi hungarológiai konferencia és workshop, amely a „Nemzeti irodalomtörténet és idegennyelvű befogadó kultúra” címet viselte. A találkozó konferencia-előadásai az irodalomtörténet transzkulturális jelenségeivel foglalkoztak: a transzkulturalizmus elméletének irodalomtörténeti alkalmazhatóságával, továbbá a magyar irodalomtörténet olyan momentumaiival, amelyek a tisztán nemzeti irodalomtörténeti megközelítés szempontrendszerével nem írhatók le. Ennek a találkozóknak az anyagai is megjelennek nyomtatásban.

November 26 – 27-én zajlott le a Felvidéki Tudományos Diákköri Konferencia. A SZMAT díját a Selye János Egyetem hallgatója Tégi János Marcell nyerte el „Florisztikai vizsgálatok a Szendi-ér melletti kaszálóréten”.

Az elmúlt évben 6 új fiatal taggal bővült a társaságunk létszáma. Az MTK EB novemberi ülésén mindannyiuk köztestületi tagságát jóváhagyta, és ezzel SZMAT-tagokká is váltak. Név szerint ők: Baka Patrik, Czinke Tímea, Czinke Zsolt, Kohus Zsolt, Sátor László és Zsigmond Tibor.

Milyen tervekkel indulunk neki az elkövetkező évnek? Folytatni kívánjuk mind a hagyományos, mind pedig az utóbbi négy évben bevezetett programjainkat. Tapasztalataink szerint ezt a várható költségvetés fedezni tudja. Az Elnökségben megvitattunk, és az új évtől elindítunk egy újabb projektet. Ez a SZMAT monográfiásorozata lenne a szlovákiai magyar tudományosság támogatására olyan formában, hogy főként a fiatal kutatók eredményeit jelentetnénk meg. Az előzetes tervek szerint évente két, de ha a beadott kéziratok száma és minősége ezt indokoltá tenné, akkor több monográfiát is megjelentethetnénk. A monográfia megjelentetésére a szerzőnek pályáznia kell a sorozat szerkesztőbizottságához, amelyet az elkövetkező év elején állítanánk fel külföldi szakemberek felkérésével is. A monográfia lehetne PhD- vagy habilitációs disszertáció olyan változata is, amely a bírálók észrevételeit figyelembe véve alakulna kiadható anyaggá. Vagyis minden kiadandó dolgozatot két – a szerkesztőbizottság által felkért – bíráló véleményezné, és csak az ő opponensi véleményük alapján születne döntés a dolgozat publikálásra való elfogadásáról vagy elutasításáról. A sorozat egyes darabjainak a közös kiadója az MTA és a SZMAT lenne, mint ahogy az már az alsósztrigovai konferenciakötetnél is megvalósult. Vagyis minden egyes monográfia rendelkezne ISSN és ISBN számmal, DOI-számmal és E-ISBN számmal is. Az elektronikus változat ezen kívül felkerülne a SZMAT honlapjára is. A tervezett sorozatról már egyeztetettünk Morvai Tündével és Monok Istvánnal is. A SZMAT a sorozat egyes darabjai esetében a nyomdaköltségeket támogatná, valamint honoráriumot biztosítana az opponenseknek. A projekt elindításával és felügyelésével az Elnökség Vančo Ildikót bízta meg.

Arra kérem a Közgyűlés résztvevőit, hogy kritikai megjegyzéseiket, konstruktív javaslataikat tegyék meg a most következő vitában.

Még mielőtt befejezném beszámolómat, engedjék meg nekem, hogy köszönetet mondjak az Elnökség tagjainak a négy éves együttműködésért, külön kiemelve Nagy Melinda tudományos titkár és Vančo Ildikó alelnök ténykedését. Dusza János és Kádasi Lajos alelnökök munkahelyi bokros teendőik mellett is elvégezték a rájuk eső feladatokat. Mindezt azért említem meg, mert az Elnökségben folyó munkát csak úgy tudtuk elvégezni, hogy azt mindig koordinálnunk kellett egyrészt egymás között, másrészt figyelembe kellett venni mindannyiunk munkahelyi leterheltségét is. Vagyis a mindenkori Elnökség akkor tudja jól végezni feladatait, ha megvan tagjai között a minimális harmónia és kompromisszumkészség. A mostani Elnökségben ez megvolt és megvan.

Köszönöm a figyelmet.